

מאמרים יוגשו למערכת בשני עותקים מודפסים ברווחים כפולים. רצוי לצרף דיסקט.
 הנחיות לרישום הפניות ומראי מקום אפשר לקבל במערכת.
 האחריות לכתוב במאמרים חתומים חלה על מחבר/ת המאמר בלבד.
 לאחר שדמתחבר/ת אישר/ה את נוסח המאמר הערוך, המערכת איננה מחויבת לכל דרישה
 נוספת מצד/ה.

דבר העורך

חומר לפרסום יש לשלוח עבור:

מערכת ג'מאעה

המתלקה ללימודי המזרח התיכון

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

באר שבע 84105

טלפון המערכת: 07-6461454

פקס: 07-6472952

דואר אלקטרוני: jamaa@bgumail.bgu.ac.il

כתורות של ספרים ומאמרים ושמות מחברים יופיעו כפי שהם במקור, אם הם נכתבו
 באותיות עבריות או לטיניות, ועל פי כללי התעתיק הפונטי המפורטים בלוח התעתיקים,
 אם הם נכתבו במקור באותיות אחרות. מונחים בערבית ובפרסית ייכתבו על פי תעתיק
 פונטי, כמפורט בלוח. מונחים בתורכית עוסמאנית יתועתקו על פי התורכית המודרנית.

כללי התעתיק לכתב העת ג'מאעה

האות	תעתיק מערבית	תעתיק מפרסית	האות	תעתיק מערבית	תעתיק מפרסית	האות	תעתיק מערבית	תעתיק מפרסית
א	א	ا	ב	ב	ب	ג	ג	ج
ב	ב	ب	ד	ד	د	ה	ה	ه
ג	ג	ج	ו	ו	و	ז	ז	ز
ד	ד	د	ח	ח	ح	ט	ט	ط
ה	ה	ه	י	י	ي	כ	כ	ك
ו	ו	و	ל	ל	ل	מ	מ	م
ז	ז	ز	נ	נ	ن	ס	ס	س
ח	ח	ح	ע	ע	ع	פ	פ	ف
ט	ט	ط	ק	ק	ق	ר	ר	ر
י	י	ي	ש	ש	ش	ת	ת	ت
			צ	צ	ظ	ת'	ת'	ث
			כ'	כ'	ك'	ת''	ת''	ث'
			ק'	ק'	ق'	ת'''	ת'''	ث'''
			ר'	ר'	ر'			

מאמרו של ישראל גרשוני מדווח נדבך נוסף בדיון היסטוריוגרפי שכבר קיבל ביטוי
 בגיליונות קודמים של ג'מאעה, ועניינו בתיאור עברה של מצרים. המאמר קורא תיגר
 על שורה של סיעונים (ביניהם כאלה שנכללו במאמר שהתפרסם בגיליון הקודם של
 ג'מאעה) שקנו להם שביתה בניתוח ההיסטוריה האינטלקטואלית של מצרים
 המודרנית. גרשוני מבקש לפרק את הגרסיב המכונן של נדב ספרן (Safran) ואת
 הגרסיבים שנגזרו ממנו בדבר "משבר האודיינטיציה הליברלית" במצרים בשנים
 1933-1935 ואילך. במרכזו של אותו גרסיב ניצבת הסענה שהחל מתקופה זו חלה
 נסיגה מהשיח המודרניסטי, החילוני והמערכי לשיח שמרני, אסלאמי וריאקציוני.
 גרשוני מערער על הרלוונטיות של המקורות שעמדו ביסוד "גרסיב המשבר" ומראה
 כי קודפוס הסקסטים ששימש את החוקרים גרם, בחוסר הרלוונטיות שלו, לתיאור שגוי
 של הלכי הרוח ששררו בשיח האינטלקטואלי במצרים בשנים הנידונות. המאמר מצביע
 על שדה דיסקורסיבי של סקסטים אחרים, שממנו ניתן להפיק תובנות שונות על
 גישותיהם הליברליות-חזקה של האינטלקטואלים המצרים.

עודי רבי מבקש להשמיע את קולה של ישות פוליטית-תרבותית שהתפוגגה במהלך
 המאה האחרונה ושחזרונה במסגרת המחקר ההיסטורי, הלא היא המורשת הקדומה של
 פנים הארץ בעומאן. המאמר דן במורשה השבטית העומאנית ובחשיבה המדינית
 האבאודית ובקשר שביניהן, ואגב כך מציג את הנזילות שבמושג "המדינה". בין היתר,
 עומד רבי על חולשתה של הגישה המחקרית המצביעה על דיכטומיה בין "חברות
 מדינתיות" ל"חברות אלי-מדינתיות" ומציג את האמאמות האבאודית-שבטית
 שהתקיימה בעומאן כמדינה שבטית סיפסית.

הדס הירש מבקשת לתת ביטוי לקולן של נשים מוסלמיות שחיו בחברות האסלאמיות
 הקדומות באמצעות עדויות אילמות - מראן החיצוני ולבושן. בהתבסס על הקוראן
 והחזית' ועל סמך תפיסה מחקרית של הלבוש כסטל האוצר בתוכו משמעות
 חברתיות-תרבותיות, משחזרת הירש היבטים במערכת החושים בין המינים ומצביעה
 על האופן שבו גברים (ודרי הם שכתבו את הסקסטים הקנוניים) תפסו את מקומה ואת
 מעמדה של האישה בחברה.

אפסאנה נג'מאבאדי, שמאמרה רואה כאן אור לראשונה בעברית, עוקבת אחר

הדוודו של קול אחר – קולן של בנות איראניות שנמכרו – שבתקופות מסוימות הושמע ברמה ובאחרות הושקק, במסגרת התהליך של עיצוב הויכרון הקיבוצי בשיח הלאומי-תחוקתי באיראן בראשית המאה העשרים. בניסיון להשיב לנשים את קולן האבוד ולשלבן בהיסטוריה הכתובה של איראן המודרנית, בוחנת נג'מאבאדי את גלגולה ההיסטוריוגרפי של הפרשה הכאוה של "מכירת הבנות מקוצ'אן" ומנסה ללמוד מכך משהו על ההיסטוריוגרפיה המודרנית ועל התרבות הפוליטית של איראן בתימינו. אגב כך, שוב מתחזר האופי הדיסקורסיבי העומד ביסודה של המודרנה. ברומה לגיליונות הקודמים של ג'מאעה, גם גיליון זה כולל "נקודה למחשבה" ורשימות ביקורת על ספרים.

אבי רובין

כיסי ועיסור פניהן וראשיהן של נשים לפי מקורות מוסלמיים קדומים

הרס הירשי*

אבירים ואמצעים שונים שבהם משתמשים אנשים בכדי להתלבש ולקשט עצמם משקפים גורמות תרבותיות, ערכי מוסר ומבנים משפחתיים בחברה נתונה. חיבור זה בודק את הקודים התרבותיים כלבוסן של נשים מוסלמיות, בעבר ובהווה, הנסמכים על המקורות הגורמטיביים הקנוניים – הקוראן והח'דית'. המחקר מציג בתחילה אמירות קוראניות הנוגעות לכיסי ראשיהן ולאישור פניהן של נשים; התענות החיצונית נבדקת בהמשך על רקע המציאות החברתית במאות הראשונות לאסלאם. סביר להניח כי תחומים הקוראניים המחמירים חלו תחילה על נשותיו של הנביא בלבד ורק מאוחר יותר על כלל הנשים המוסלמיות. תוקים אלה סיפקו את הבסיס האידאולוגי-נורמטיבי לדיונים מקיפים ומפרטים יותר שאנו מוצאים בספרות הח'דית' ובפרשנות הקוראנית אשר, כך אנו מניחים, היו שיקוף של פרקטיקות מקובלות בחברות המוסלמיות הקדומות. היו אלה כמוכן גברים, ולא נשים, אשר ניסחו תוקים אלה. ברצונם לרסן את מה שהחשיבו כמיניות בלתי מוסמנת, פעלו הגברים לבסס את מעמדם השליט בתוך המבנה המשפחתי הפטריארכלי-פטריליניאלי.

מבוא

פראנגד ברודל (Braudel), מגדולי ההיסטוריונים של המאה העשרים, מסביר בצורה הקולעת ביותר את החשיבות הסמונה בחקר ההיסטוריה של הלבוס:

The history of costume is less anecdotal than would appear.
It touches on every issue – raw materials, production
processes, manufacturing costs, cultural stability, fashion

* רצוני להודות לפרופ' אבנר גלעד שהנחה אותי בכתיבת עבודת המ.א. ואף העיד העיזת רבות ומועילות למאמר זה.